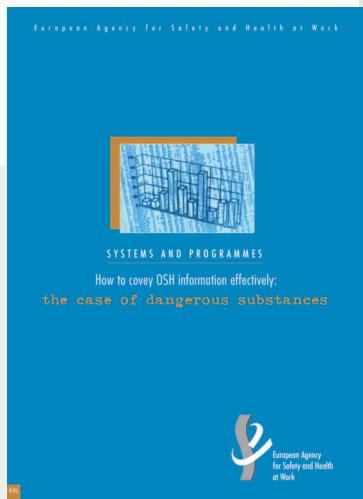

Kuidas töötervishoiu ja tööohutuse alast teavet tõhusalt edasi anda: näide ohtlike ainete kohta

Agentuuri aruande kokkuvõte

Sissejuhatus

ELi õigussüsteemis on tööandja seadusega kohustatud teavitama töötajad töökohal esinevatest ohtlikest kemikaalidest, ohtudest tervisele ja ohutusele, ennetus- ja kaitsemeetmetest ning töötajaga neis küsimustes konsulteerima¹. Tööandja peab informeerima mitte ainult töötajaid ja nende esindajaid, vaid ka teisi ettevõtjaid². Teave esitatakse riskianalüüsi tulemustest sõltuvalt viisil, mis võib varieeruda suulisest edastamisest kirjaliku teabega varustatud

individuaalse instrueerimise ja koolitamiseni.

Töökohtadel töötervishoiu ja tööohutuse meetmete rakendamisega tegelevatel isikutel, näiteks tööandjatel või töötajate esindajatel ohutuse alal, on konkreetsed ja praktilised teavet ohtlike ainete kohta mõnikord raske leida.

Seepärast on agentuur kogunud 2003. aasta Euroopa töötervishoiu ja tööohutuse nädala läbiviimiseks hea tava näiteid, milles kirjeldatakse, kuidas edastada teavet erinevatele sihtrühmadele ning kuidas hinnata teabe olulisust nende rühmade jaoks. Eesmärk on varustada poliitika kujundajaid, kemikaalide tarnijaid, teadlasi, ohutusala spetsialiste, tööandjaid ja teabevahendajaid (näiteks sotsiaalpartnereid) praktilise teabega oma lähenemisviisi toetamiseks, kohandamiseks ja analüüsimiseks.

Valiti välja 19 hea tava näidet kõikjalt Euroopast ning need jagati rühmadesse vastavalt teabe levitamise tasandile.

Ettevõtetes:

- Protsessiohutuse üldine integreeritud juhtimine Lilly Arenduskeskuses (Belgia)
- Töötajate teavitamine keemiatoodetega seotud ohtudest – Polimeri Europa (Itaalia)
- Väheste kuludega sekkumised – ohtlike kemikaalide ja menetluste asendamine ja ärajätmine (Kreeka)
- Töötajate kaasamine gaasisüsteemi väljavahetamise – Glanbia Ingredients (Iirimaa)

Tarnija tasandil:

- Auditid klientide ohutuse tagamiseks seo-ses kemikaalidega – Würth Oy (Soome)
- Keemiliste ainete ja preparaate poolt põhjustatud õnnetustega seotud ennetamise ja kontrolli logistika (Itaalia)
- Ohutuskaartide lugemise ja koostamise kontroll-lehed (Rootsi)

Sektori tasandil:

- Kemikaalide ohutu kasutamine ehituses – Gisbau (Saksamaa)
- UV-tehnoloogia trükitööstuses – Uviteh (Belgia, Saksamaa, Prantsusmaa, Ühendkuningriik)
- Lihatoöstuses esinevate bioloogiliste riskide hindamine (Prantsusmaa)
- LAB-Link – Inimressursid laborikeskkonnas (Taani)

Kolmandate isikute muud sekkumised:

- Ainete käitlemise strateegia (SOMS): katselapid (Holland)
- Orgaaniliste lahustitevaba trükiobjektide algatus haruettevõttes (Taanist Saksamaale ja Euroopasse)
- COSHH Essentials (Tervisele ohtlike ainete piiramise eeskirjade põhilandmed) ja e-COSHH (Ühendkuningriik)
- Bioloogiliste riskide vastu suunatud töötervishoiu ja tööohutuse alane strateegia Austrias
- PIMEX – Picture Mixed Exposure (Töökeskkonna riskide visualiseerimine) (Austria)
- Asbestiinfokeskuste üleriigiline võrk (Prantsusmaa)
- Keemiliste ja bioloogiliste ohutegurite programm – Instituto Navarro de Salud Laboral (Hispaania)
- Rahvusvahelised kemikaalide ohutuskaardid (ILO)

Edukate strateegiate kavandamine ohtlikest ainetest teavitamiseks

1. Probleemi määratlemine

- ➔ Analüüsige hetkeolukorda ja võimalusi.
- ➔ Hinnake probleemide olemust ja ulatust.
- ➔ Tutvuge teiste huvitatud osapoolte varasemate kogemuste ja teadmistega, et neid projektis kasutada.

Katselapid — Holland

Hollandi valitsus kiitis 1999. aastal heaks uue kemikaalidealase poliitika ja strateegia: ainete käitlemise strateegia. Et uut poliitikat töökohal katsetada ja anda ettevõtetele võimalus uute poliitikavahendite läbiproovimiseks, otsustas Hollandi valitsus koostöös mitme partneriga moodustada ettevõtte, hankeahela ja haruettevõtte tasandil katselapid (ehk "katseaiad"). Põhieesmärk oli parandada konkreetsetele sihtrühmadele vajaliku teabe pakkumist ja haldamist.

2. Sõnumi koostamine

Sisu

- ➔ Alustage usaldusväärse, täieliku ja ammendava teabe kogumisest sõnumi koostamiseks.
- ➔ Mõelge sisu läbi, et anda edasi õigesti suunatud ja kasulik sõnum, näiteks töötajate ja nende ohutusala esindajate teavitamiseks ohtudest, riskidest, tulemustest ja ennetusmeetoditest.

¹ Raamdirektiivi 89/391/EMÜ artikkel 10 ja keemiliste ohutegurite direktiivi (98/24/EÜ) artikkel 8.

² Lisateavet ja kontroll-lehti ohtlikest ainetest teavitamise kohta leiata teabelehtedelt, mida agentuur koostab 2003. a Euroopa töötervishoiu ja tööohutuse nädala läbiviimiseks, näiteks teabelehel nr 35 "Ohtlikest ainetest teavitamine" ja teabelehel nr 41 "Bioloogilised ohutegurid".

- ➔ Sõnumi keerulisus ja toon sõltub sihtrühmast. Kohandage sõnumit vastavalt sihtrühma vajadustele, arusaamisvõimele ja keelele.
- ➔ Mitte kõik sihtrühmad ei vaja igakülgset teavet. Kas nad vajavad teoreetilist või praktilist teavet või mõlemat?
- ➔ Millised lüngad on teadmistes ja kuidas need lüngad täita? Koostage sisu paindlikult, et sõnumit saaks vajaduse korral kergesti kohandada iga kasutaja vajadustega.
- ➔ Tähtsad elemendid on teabe pidev jälgimine, hindamine ja täiustamine.

Osalejad

- ➔ Otsige ekspertkogemustega partnereid, et tõsta programmi kvaliteeti ja usaldusväärsust.

Lihatööstuses esinevate bioloogiliste riskide hindamine – Prantsusmaa

Nülgimise ja liha tükeldamisega tegelevates ettevõtetes esinevate bioloogiliste riskide väljaselgitamiseks ja nende koht kindlaksmääramiseks uuriti riske etappide kaupa. Eesmärgiks oli ka aidata töötajatel riske paremini teadvustada tööl läbi viidud üldise ja erikoolituse, riskide vähendamise uue strateegia ja kaitsemeetmete tarvituselevõtu abil. Saadud teavet kasutati mitme seminari läbiviimiseks mitte ainult kohalikul, vaid ka riigi tasandil.

3. Sõnumi edastamine

- ➔ Valige kõige tõhusam kanal ja parim tehniline tugi, mida on võimalik kasutada.
- ➔ Võimalikud kanalid: koolitused, seminarid, õpikojad, koolituskursused, ajakirjandus, teisaldatavad stendid, presentatsioonid ja infotelefonid.
- ➔ Võimalikud vahendid: infolehed, plakatid, brošüürid, CD-ROMid, videod, kontroll-lehed.
- ➔ Valige kanal ja vahend vastavalt sihtrühma vajadustele ja edastatavale teabele sõnumi pikkust ja keerulisust arvestades.
- ➔ Osaluse suurendamiseks kasutage interaktiivseid vahendeid.
- ➔ Veenduge, et vahendid oleksid kergesti kättesaadavad ning sisaldaksid selget ja arusaadavat teavet.

4. Sõnumi vastuvõtmine

- ➔ Kaasake sihtrühm ja ergutage neid koostööd tegema.
- ➔ Teavitage regulaarselt muudatustest, et sihtrühm oleks programmiga pidevalt kursis.
- ➔ Teavitage sihtrühma eesmärkidest ja teabe kogumisest ja olge avatud vastastikusele suhtlemisele.
- ➔ Teavitage sihtrühma kuludest ja loodetavast kasust.

Auditid klientide ohutuse tagamiseks seoses kemikaalidega – Soome

Soome juhtiv hulgimüügifirma käivitas oma keskkonnasõbraliku tooteseeria tutvustamiseks tasuta auditite läbiviimise klientide ettevõtetes. Audit koosneb mitmest etapist ja hõlmab kliendi ettevõtet tervikuna. Enamik klientidest on valmis koostööd tegema, mis hõlbustab toodete tutvustamist ning kemikaalide tarnija ja kliendi vahelisi suhteid.

5. Tagasiside kogumine ja arvessevõtmine

- ➔ Teabe hindamiseks ja värskendamiseks ning sõnumi sisu kohandamiseks kasutage auditite, küsitlusuuringuid või küsimustikke.

- ➔ Mõõtkohe mõju ja reageerimise ulatust või hinnake saavutatud edasiminekut. Reaktsioon võib ulatuda lihtsast arusaamisest ja meeldejätmisest järgimise või konkreetse tegevuseni.
- ➔ Konsulterige töökoha tasandil tegutsevate spetsialistidega, et kuulda nende ettepanekuid ja arvamusi. Kaasake neid aktiivselt muudatustesse.

Töötajate kaasamine gaasisüsteemi väljavahetamise – Iirimaa

Toiduainetetööstusele koostisaineid tootev ettevõtte kasutas tootmisprotsessis veevarustusest saadava vee töötlemiseks desinfitseerimise vahendina gaasilist kloori. Kuna töõga klooritsehhis kaasnesid tõsised riskid, võeti pärast töötajatega konsulteerimist nende ettepanekute kohaselt kasutusele ohutum meetod.

Ohutuskaart on kõige kättesaadavam teabeallikas. Kõik tarnijalt saadud ohutuskaardid peavad olema töötajatele või nende esindajatele kättesaadavad. Ohutuskaardid sisaldavad teavet ainete omaduste, riskide iseloomu, säilitamise, käsitlemise, kaitsevahendite jms kohta ning neid kasutatakse andmebaaside, töötajate instrueerimiskaartide ja ohutusjuhendite koostamiseks. Ohutuskaardid sisaldavad igakülgset teavet, mistõttu need ei ole keskmisele töötajale kergesti arusaadavad ning on mõeldud pigem töötervishoiu- ja tööohutuse spetsialistidele ja tööandjale. Toote kasutamisel tekkivaid riske, kaasa arvatud konkreetse aine kohta konkreetsetes protsessides vajalikke täpseid andmeid, ei saa sageli eelnevalt hinnata. Ohutuskaartidesse on nende kasutamisel ja töötajatele nende kohta teabe edastamisel soovitatav suhtuda kriitiliselt, kuna kaardid sisaldavad mõnikord puudulikku ja isegi väärteavet.

Seepärast on tähtis teavet täiendada muude kättesaadavate allikatega ning kohandada ohutuskaardi andmeid sihtrühma konkreetsete vajadustega, töökoha tingimustega ja ettevõtte olukorraga.

Ohutuskaartide lugemise ja koostamise kontroll-lehed – Rootsi

Akrüülamiidi leke tunneliehitusel juhtis tähelepanu kemikaalide tarnijate ohutuskaartide küsitavale kvaliteedile. Pärast ohutuskaartide kontrollimist käivitas Rootsi Plastide ja Kemikaalide Föderatsioon kaartide sisu ja lõppkasutajate teavitamise parandamise kampaania. Selle tulemusena koostati ohutuskaartide koostamise ja lugemise kohta kontroll-leht, millega võib tutvuda föderatsiooni koduleheküljel.

Lisateave

Aruande täielik tekst on inglise keeles saadaval agentuuri koduleheküljel

<http://agency.osha.eu.int/publications/reports/>
ning seda võib tasuta alla laadida.

Trükitud aruannet "How to convey OSH information effectively: the case of dangerous substances", European Agency for Safety and Health at Work, 2003, ISBN 92-9191-044-9 võib tellida EÜ Ametlike Väljaannete Talitusest Luksemburgis (<http://eur-op.eu.int>) või selle müügiesindajatelt. Hind on 25 eurot (ilma käibemaksuta).

Käesolev teabeleht on saadaval kõikides ELi keeltes aadressil: <http://osha.eu.int/ew2003/>